

Bornholm som Østersøens fyrtårn for udnyttelse af grøn energi fra havvindmøller

Anbefalinger fra Vækstteam Bornholm

Vækstteamets vision for et lokalt erhvervsfyrtårn

Bornholm skal blive Østersøens fyrtårn for udnyttelse af grøn energi fra havvindmøller. Gennem etablering af en af verdens første energiøer og en videreudvikling af test- og udviklingsmiljøet vil erhvervsfyrtårnet levere et markant bidrag til den grønne omstilling i Danmark såvel som i resten af Europa og have væsentlige erhvervspotentialer for Bornholm.

Med klimaloven har Danmark sat ambitiøse mål for reduktion af drivhusgasser, der kræver markante indsatser på tværs af staten, kommunerne og det private erhvervsliv for at blive indfriet.

Bornholm vil være med til at indfri den ambition på flere fronter med udgangspunkt i særlige bornholmske styrker. Med afsæt i etableringen af en af verdens første energiøer og en unik energiinfrastruktur, der er ideel til test og udvikling af fremtidens grønne løsninger, er Bornholm særligt velegnet til at udvikle et erhvervs-, videns- og innovationsmiljø inden for grønne teknologier og løsninger.

Bornholms strategiske placering i Østersøen skaber også andre oplagte erhvervsmuligheder. Energiøen, der etableres på Bornholm, vil kunne producere 2 GW strøm, svarende til op imod 2 mio. husstandes forbrug, men der er potentiale til at producere strøm til næsten 100 mio. husstande i området i fremtiden. Bornholm kan blive et knudepunkt for offshore-vindmarkedet, når det potentiale skal indfris. Samtidig passerer 60.000 skibe årligt Bornholm, og inden for 5-10 år vil

antallet stige til 80.000. Der er derfor store perspektiver for bornholmsk erhvervsliv i at udvikle en grøn transporthub, hvor skibe kan tanke grønne brændstoffer, i takt med den grønne omstilling af skibsfarten.

For at realisere visionen om et erhvervsfyrtårn for udnyttelse af grøn energi fra havvindmøller er der behov for en langsigtet indsats, der integrerer lokale, regionale og nationale partnere, private såvel som offentlige. Indsatsen skal integrere det bornholmske erhvervsliv i forsynings- og forretningskæderne ved etableringen og driften af energiøen og samtidig udvikle nye forretningsmuligheder med et nyt innovationsmiljø, der bygger på den knowhow, der allerede findes på Bornholm. Med anbefalingerne peger Vækstteam Bornholm på, hvordan der kan tages solide skridt i retning af at realisere visionen.

Bornholm står over for store forandringer og er klar til at udnytte de markante potentialer, der findes deri.

Anbefaling til udvikling af et bornholmsk erhvervsfyrtårn inden for grøn energi

1. Bornholm som Østersøens centrum for havvind

Den kommende havvindmøllepark, der skal gøre Bornholm til en energiø, rummer store erhvervs- og beskæftigelsespotentialer. Vækstteam Bornholms anbefalinger skal sikre, at det bornholmske erhvervsliv bliver en integreret del af implementeringen og den efterfølgende drift af havvindmølleparken.

- 1.1. Iværksæt en målrettet indsats for bornholmsk erhvervsliv** med dertilhørende sekretariat for at gøre Bornholm til installations-, forsynings- og serviceø for offshore-markedet i Østersøen.
- 1.2. Udarbejd et detaljeret roadmap for implementering af Energiø Bornholm** i et tæt offentligt-privat samarbejde, der omfatter relevante ministerier, kommuner, klynger og private virksomheder, så bornholmske virksomheder får et overblik over processen, herunder tidslinjer, involverede interessenter, udbud og uddannelseskrav.
- 1.3. Fremskynd implementering af Energiø Bornholm** og undersøg mulighederne for etablering af en mindre havvindmøllepark ved Bornholm.

2. Bornholm som testø for grøn energi

Bornholm har en unik energiinfrastruktur, der de seneste 15 år har tiltrukket adskillige test- og udviklingsprojekter inden for grøn energi. Vækstteam Bornholms anbefalinger skal bygge videre på den tendens og sikre, at test- og udviklingsaktiviteterne fører til vækst og beskæftigelse på Bornholm, herunder gennem tiltrækning og fastholdelse af højt kvalificeret arbejdskraft.

- 2.1. Etablér et inkubationsmiljø for iværksættere og virksomheder med fokus på grøn energiinnovation** for lokale, nationale og internationale virksomheder med udgangspunkt i test- og udviklingsmiljøet på Bornholm samt et "Residential College" for studerende og forskere med en tilknyttet uddannelsesfilial af DTU.
- 2.2. Etablér et Nationalt Testcenter for Grøn Energi**, der kan understøtte videreudviklingen af testø-konceptet og facilitere nem adgang for virksomheder til den unikke energi- og datainfrastruktur på Bornholm.

3. Bornholm som Østersøens grønne transporthub

Bornholm passeres årligt af ca. 60.000 større skibe, og inden for de kommende 5-10 år estimeres dette tal at stige til 80.000. Vækstteam Bornholms anbefaling skal danne fundamentet for en længerevarende indsats, der skal gøre Bornholm til en integreret del af den fremtidige grønne maritime transport i Østersøen.

- 3.1. Gennemfør et feasibility study af Bornholm som grøn maritim transporthub**, hvor skibe tankes med grøn brændstof, for at skabe grundlaget for, at Bornholm fra omkring 2025 vil kunne afsætte grønne brændstoffer til dansk og international skibsfart i Østersøen. Produktionen kan kobles til strømmen fra havvindmølleparken og skaleres op, når energiøen er fuldt implementeret.

Anbefalinger til genstart af Bornholm

- 4.1. Igangsæt en lokalt forankret udviklingsindsats**, der sikrer øget innovationskraft, afsætning og eksport gennem professionalisering af virksomheder med afsæt i øget inddragelse af og koordinering med de nationale klynger.
- 4.2. Igangsæt en indsats for digital omstilling** med særlig fokus på at integrere de nyeste digitale teknologier i bornholmske virksomheders forretningsmodeller.
- 4.3. Igangsæt en indsats**, der skal få flere højtuddannede ind i bornholmske SMV-virksomhederne.
- 4.4. Iværksæt branding og markedsføringsindsats for Bornholm** målrettet de primære nærmarkeder uden for Danmark med det formål at få tiltrække udenlandske turister i samme grad som før COVID-krisen.

Fyn som internationalt epicenter for udvikling af fremtidens industri

Anbefalinger fra Vækstteam Fyn

Vækstteamets vision for et lokalt erhvervsfyrtårn

Fyn skal være et internationalt epicenter for udviklingen af fremtidens industri som skaber, tester og producerer nye digitale, robotteknologiske og autonome løsninger til brug til lands, vands og i luften som kan skabe og fastholde varige industriarbejdspladser på Fyn og i Danmark. Fyn skal udvikle nye industriløsninger som muliggør automatiseret produktion af store konstruktioner – fx vindmøller – samt autonome systemløsninger og derved sikre Danmark som grøn og konkurrencedygtig industrination i fremtiden.

Fyn huser flere verdensførende virksomheder inden for udviklingen af samarbejdende robotter, stærke forskningsinstitutioner, et dynamisk iværksættermiljø for droner, en stærk maritim sektor og en veludbygget industribase med unikke udviklingsfaciliteter. Disse forhold giver Fyn et godt udgangspunkt for at udvikle og teste nye løsninger til fremtidens industriproduktion.

Udviklingen af Fyns styrker er et vigtigt aktiv i fastholdelsen af Danmark som et produktionsland; en udvikling der også er nødvendig for at kunne levere de løsninger og den industrielle kapacitet som skal til at realisere den ambitiøse grønne omstilling, der i de kommende årtier vil blive investeret massivt i.

Fremtidens industri formes i stærk global konkurrence om at udvikle og levere de bedste løsninger. Det sætter fynske virksomheder under pres for at være innovative. Samtidig sker udviklingen i en tid, hvor danske virksomheder mangler kvalificeret arbejdskraft, herunder faglærte medarbejdere. Der er derfor behov for at investere for at fastholde Fyns position inden for

robotter og for at styrke den fremtidige udvikling af industriproduktion i Danmark med Fyn i centrum. Samtidig åbner robotter, digitaliseringen, droner og autonome teknologier op for helt nye vækstmuligheder i produktion af store konstruktioner, fx vindmøllekomponenter, hvor Fyn kan blive frontløber. Teknologier som også kan gøre produktion, drift, vedligehold og genanvendelse på tværs af flere industrier mere værdiskabende, pålidelig og bæredygtig.

Fyn er godt rustet til at gribe de nye vækstmuligheder og skabe et erhvervsfyrtårn for fremtidens industri. På den baggrund har Vækstteam Fyn udformet seks anbefalinger til konkrete tiltag, der tilsammen kan understøtte, at der skabes den kritiske masse af viden, virksomheder og hænder og, som kan skabe ny vækst og arbejdspladser på både kort og længere sigt.

Anbefalinger til udvikling af et fynsk erhvervsfyrtårn med fokus på fremtidens industri

- 1.1. Nyt test- og udviklingscenter for store konstruktioner med fokus på teknologier til fremtidens industri**

Der skal etableres nye store testhaller med moderne -faciliteter og robotinstallationer som giver virksomheder, iværksættere og forskere mulighed for at udvikle og teste nye produktionsprocesser og -systemer til store konstruktioner. I centret skal der udføres fysiske afprøvninger med robotløsninger i industriel skala til automatiseret produktion, servicering samt genanvendelse af store konstruktioner såsom vindmøllekomponenter og tunnelelementer.
- 1.2. Styrk Fyn som internationalt hot-spot for test og demonstration af droneteknologi**

Der skal etableres nye testfaciliteter hos UAS Denmark i HCA-Airport for at gøre demonstration af droneteknologi mere effektiv, sikker og tilgængelig for flere dronevirksomheder. Der skal endvidere igangsættes flere test- og demonstrationsprojekter som viser fordelene ved droneteknologi for interesserede virksomheder og myndigheder, så dronemarkedet både i Danmark og udlandet modnes og vokser sig større.
- 1.3. Styrk Fyn som knudepunkt for test og demonstration af autonom højteknologi i den bæredygtige kystnære skibsfart**

Der skal gennemføres flere demonstrationsprojekter i Danmark som fremmer kommercialiseringen af autonome systemteknologier til en mere bæredygtig skibsfart på bl.a. el. Formålet er at undersøge og identificere potentielle omkostningsbesparelser og produktivitetsgvinster, der kan opnås ved øget automatisering af grøn skibs- og færgefart.
- 1.4. Styrk SMV'ers muligheder for at få adgang til nye avancerede digitale teknologier**

Der skal igangsættes en målrettet indsats som fremmer teknologioptaget i SMV'er ved at virksomhederne bl.a. får adgang til vejledning og sparring med fokus på brugen af robotteknologi, samt forløb, der giver virksomhederne mulighed for at afprøve, teste og tilpasse robotløsninger i deres forretning, før de investerer.
- 1.5. Styrk den internationale markedsføring af Fyn som centrum for robotteknologi gennem etablering af Roboternes Hus**

Roboternes Hus skal være et erhvervsmæssigt besøgscenter, hvor virksomheder, interesserede borgere og myndigheder kan få indblik i danske robotløsninger. Roboternes Hus skal kunne modtage udenlandske delegationsbesøg og evt. erhvervskonferencer og arbejde for etableringen af en årlig tilbagevendende international robotmesse i takt med, at der udvikles et kommercielt grundlag herfor. Målet er at styrke den internationale markedsføring og synlighed af Danmarks robotindustri. Roboternes Hus foreslås etableret på Fyn af lokale aktører i et offentlig-privat partnerskab.

- 1.6. Adressér kompetencebehov inden for fremtidens industri og gør Fyn til attraktiv karrieredestination**

Der skal oprettes en særlig indsats for øget efteruddannelse og opkvalificering inden for digitalisering, robot- og automatiseringsteknologier under den grønne opkvalificeringspulje på finansloven. Derudover skal der kortlægges, hvilke specifikke kompetencer de nye teknologier kræver. Samtidig skal Fyn brandes som en attraktiv studie- og karrieredestination for højt kvalificeret og faglært arbejdskraft.

Anbefalinger til genstart af Fyn

- 2.1. Styrk detailhandlen på Fyn gennem udbredelse af tiltaget Erhverv i Gadeplan**

Indsatsen "Styrket erhverv i Gadeplan" som giver bl.a. selvstændige erhvervsdrivende i detailhandlen tilbud om mindre opkvalificeringsforløb i fx website-træning, økonomi, digital markedsføring mv. skal udbredes til alle kommuner på Fyn for at sikre mere konkurrencedygtige mindre byerhverv og levende bymidter.

Hovedstaden som førende global sundhedshovedstad

Anbefalinger fra Vækstteam Hovedstaden

Vækstteamets vision for et lokalt erhvervsfyrtårn

Vi skal realisere det store erhvervs- og eksportpotentiale, der ligger i, at hovedstaden bliver global sundhedshovedstad med udgangspunkt i indsatser omkring svær overvægt.

Det nationale og globale marked for life science- og velfærdsteknologiske produkter og løsninger er i vækst som følge af en voksende middelklasse og en demografisk udvikling med flere ældre samt en stigning i antallet af borgere med livsstils- og kroniske sygdomme.

Life science sektoren er en erhvervsmæssig styrkeposition i hovedstaden, og med udgangspunkt i det stærke økosystem og traditioner for offentlig-private samarbejder er hovedstaden i en unik position til at udvikle sig til et udstillingsvindue for nyskabende sundhedsløsninger, der kan videreudvikles og eksporteres i årene frem – til gavn for danske virksomheders vækst, beskæftigelse og eksport såvel som borgernes sundhed og sundhedsvæsenets effektivitet.

Vækstteam Hovedstaden foreslår et ambitiøst erhvervsfyrtårn, der binder innovation og vækst inden for life science og velfærdsteknologi sammen med bedre og mere lighed i sundhed.

Konkret bygger erhvervsfyrtårnet på en stærk offentlig-privat samarbejdsmodel for udvikling og afprøvning af nye løsninger inden for svær overvægt, der er en af de betydeligste risikofaktorer for udvikling af en lang række livsstils- og kroniske sygdomme.

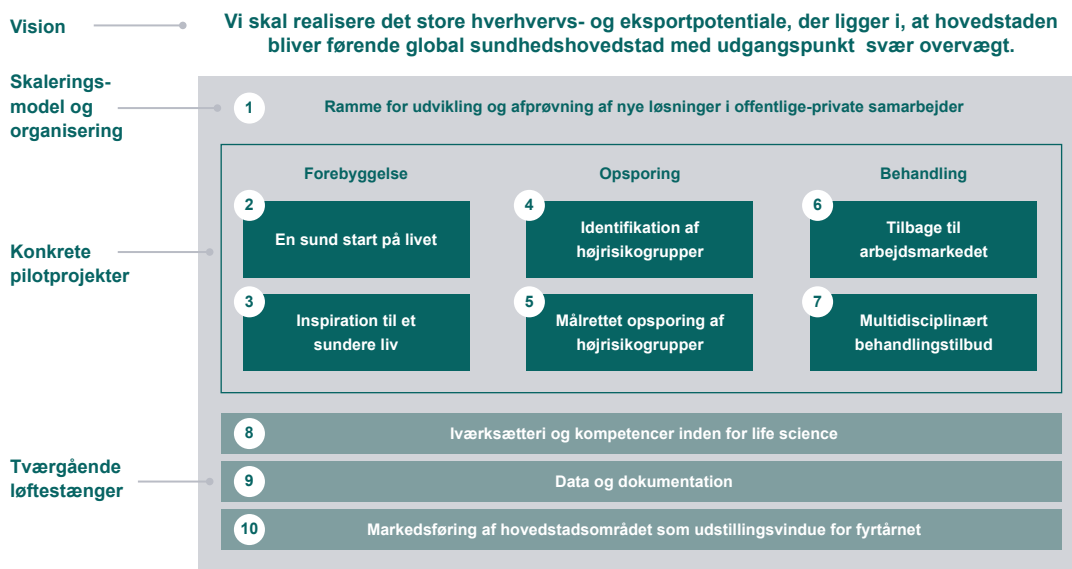
En fokuseret erhvervspolitisk indsats på dette område vurderes at kunne bidrage til et betydeligt vækstpotentiale (målt i øget omsætning) på ~27 mia. kr. frem mod 2030¹. Modellen kan på længere sigt skaleres til andre samfundsrelevante områder med erhvervsmæssige vækstpotentiale.

Vækstteam Hovedstaden sætter desuden fokus på genstart af turismebranchen i hovedstadsområdet efter COVID-19, herunder tiltræknings- og markedsføringstiltag relateret til erhvervsfyrtårnet.

¹ Se bilag 2 fra Vækstteam Hovedstadens afrapportering.

Erhvervsfyrtårnet for hovedstaden

Anbefalinger til udviklingen af et erhvervsfyrtårn for Hovedstaden som førende global sundhedshovedstad

1. Styrket ramme for samarbejde med det offentlige sundhedsvæsen

- 1.1. Erhvervsfyrtårnet skal understøttes af en formaliseret governancestruktur med deltagelse af offentlige og private parter i hovedstaden.
- 1.2. Der skal etableres en videns- og vejledningsfunktion, som tilbyder sparring i dialogen omkring konkrete offentlig-private samarbejdsprojekter.
- 1.3. Der skal etableres en pulje, som kan støtte igangsættelsen af offentlig-private samarbejder, hvor der tages udgangspunkt i efterspørgslen fra den offentlige sektor.
- 1.4. Der skal gennemføres en analyse af fremtidens erhvervs-potentialer ved udbredelsen af erhvervsfyrtårnet inden for velfærdsteknologi.

2. Projekt: En sund start på livet

Der skal etableres samarbejder mellem virksomheder og kommuner om forebyggende indsatser ift. skolebørns sundhed med fokus på trivsel og sund vægt med udgangspunkt i gamification, dvs. hvor spildesign indarbejdes for at engagere folk til at nå deres mål.

3. Projekt: Inspiration til et sundere liv

Der skal etableres partnerskaber mellem virksomheder og private og offentlige arbejdspladser om at udvikle og tilbyde nyskabende sundhedstilbud blandt grupper, hvor der er en særlig høj forekomst af svær overvægt.

4. Projekt: Tidlig identifikation af højrisikogrupper for udvikling af svær overvægt og multisygdom

Der skal, gennem offentlig-private partnerskaber, udvikles og testes løsninger baseret på kunstig intelligens til opsporing af personer, der har særlige risiko for svær overvægt.

5. Projekt: Måltrettet opsporing af højrisikogrupper i forhold til svær overvægt

Der skal etableres samarbejder mellem fagforeninger, virksomheder og offentlige og private arbejdspladser om forløb med sundhedstjek og rådgivning målrettet udvalgte grupper.

6. Projekt: Tilbage til arbejdsmarkedet

På tværs af kommuner og almen praksis arbejdes der på et tværfagligt tilbud med målsætningen om at opnå en sundhedsmæssig forbedring bl.a. gennem et relevant vægttab for deltagerne samt øge arbejdsparatheden og jobtilknytningen. Der skal igangsættes offentlig-private samarbejder om udvikling af teknologier og løsninger til at understøtte det tværfaglige tilbud.

7. Regional klinik for multidisciplinært behandlingstilbud

I sammenhæng med etablering af en regional klinik for multidisciplinært behandlingstilbud til særligt udsatte personer med svær overvægt, skal der etableres offentlig-private samarbejder om udvikling af teknologier og løsninger til at understøtte behandlingen af patienterne.

8. Styrket iværksætter og kompetencer

- 8.1. "Open Entrepreneurship" skal udvides, så det sikres, at forskningsbaserede iværksættere understøttes bl.a. til gavn for udviklingen af nye løsninger og forretningsmodeller.
- 8.2. Virksomheder med nye sundhedsmæssige teknologier og forretningsmodeller skal tilbydes regulatoriske afklaringsforløb for at få belyst, hvad reguleringen helt konkret betyder for deres løsninger.
- 8.3. Der skal etableres en European Digital Innovation Hub målrettet life science i hovedstadsområdet for at styrke sundheds- og velfærdsteknologiske virksomheders digitale teknologier.
- 8.4. Det fremtidige behov for arbejdskraft og kompetencer inden for life science og velfærdsteknologi skal afdækkes i tæt dialog med branchen.

9. De gode løsninger, teknologier og metoder skal dokumenteres og evalueres

- 9.1. Projekterne i erhvervsfyrtårnet skal have en velbeskrevet datastruktur med en række principper om målepunkter og kriterier, fx fokus på værdi vs. proces, evidenskrav mv.
- 9.2. Der skal etableres et rammeværk, der strukturerer dokumentationsprocessen med henblik på at få certificeret sundhedsløsninger baseret på kunstig intelligens. Rammeværket skal være med til at sikre udbredelsen af innovative løsninger baseret på kunstig intelligens.

10. Styrket turisme og målrettet markedsføring af hovedstaden som udstillingsvindue

- 10.1. Der skal igangsættes en målrettet markedsførings- og tiltrækningsindsats med udgangspunkt i hovedstadens erhvervsfyrtårn.
- 10.2. Der skal udarbejdes en ambitiøs genopretningsplan for hovedstadens turisme "Comeback Copenhagen 2022-2023".
- 10.3. Der skal igangsættes tiltag, der kan stimulere Hovedstadens borgere samt danske og udenlandske turisters lyst til at besøge Hovedstaden i 2021.
- 10.4. Der skal tilføres yderligere midler til omstillingspuljen for særlig hårdt ramte erhverv, herunder virksomheder inden for turisme og oplevelsesøkonomi.

Midtjylland som foregangsregion inden for vandteknologi

Vækstteam Midtjyllands vision og anbefalinger

Vækstteam Midtjyllands vision for et lokalt erhvervsfyrtårn

Midtjylland bliver foregangsregion for verdensførende, innovative, bæredygtige og effektive vandteknologiske løsninger gennem udvikling, demonstration, skalering og produktion af vandteknologi samt løsninger til en energi- og klimaneutral vandsektor i 2030 – til gavn for eksport, vækst, uddannelse og beskæftigelse i Midtjylland og hele landet.

Klimaforandringerne og behovet for klimatilpassede løsninger vil udfordre os alle. På vandområdet er behovet for nye, klimavenlige og bæredygtige løsninger også udtalt og hastigt voksende i takt med, at den globale efterspørgsel efter bæredygtige vandløsninger er stigende. Efterspørgslen efter vandteknologiske løsninger giver en oplagt mulighed for at genstarte og styrke potentialerne i Midtjylland inden for vandteknologi, hvor Midtjylland kan gå forrest og vise Danmark samt resten af verden de grønne gevinster og vækst- og beskæftigelsesmuligheder.

En række markante virksomheder og eksisterende samarbejde mellem vandselskaber, viden- og uddannelsesinstitutioner mv. har formået at gøre vandteknologi til et vigtigt erhvervsområde i Midtjylland, som kan byde ind med løsninger til nutidens og ikke mindst fremtidens behov.

Muligheden for at udvikle, teste og demonstrere nye innovative vandteknologiske løsninger i Midtjylland for potentielle kunder også på det globale marked, vil gøre virksomhederne mere konkurrencedygtige og understøtte innovationssamar-

bejde, forskning og udvikling inden for vandteknologi i Midtjylland samt den grønne omstilling med bæredygtige vandteknologier. Et midtjysk fyrtårn inden for vandteknologi har potentiale for at øge vækst og beskæftigelse i hele Danmark og bidrage til vandsektorens målsætning om at være energi- og klimaneutral i 2030.

For at realisere visionen har Vækstteam Midtjylland formuleret syv anbefalinger som er udarbejdet på baggrund af et solidt analysegrundlag samt efter inddragelse af en lang række relevante offentlige og private aktører på området. Det samlede sæt af anbefalinger er hinandens forudsætninger og skal sikre udvikling og etablering af et erhvervsfyrtårn for vandteknologi for Midtjylland.

Vækstteamet har desuden formuleret en række bredere anbefalinger, som skal genstarte og styrke midtjysk erhvervsliv efter COVID-19 krisen.

Anbefalinger fra Vækstteam Midtjylland

Anbefalinger til udvikling af et midtjysk erhvervsfyrtårn inden for fremtidens innovative, bæredygtige og effektive vandteknologiske løsninger

- 1.1. Opbyg storskala test- og demonstrationsfaciliteter af vandteknologiske løsninger**
Etabler fysiske faciliteter med moderne udstyr, laboratorier mv., som skal udgøre et centralt samlingssted for midtjyske vandaktører for at udvikle, teste og demonstrere nye vandteknologiske løsninger og vise potentialerne ved vandteknologier i stor skala.
- 1.2. Skab bedre adgang til data om vand og bedre muligheder for udvikling af nye digitale forretningsmodeller**
Styrk adgangen til data om vand og samarbejdet på tværs af aktører inden for vandsektoren gennem en fælles platform for vanddata mhp. udvikling og implementering af helhedsorienterede digitale løsninger.
- 1.3. Mere innovationssamarbejde og forskning inden for vandteknologi**
Styrk innovationssamarbejdet og tiltræk verdensførende forskere inden for vand og vandteknologi via universitetssamarbejder for at gøre Midtjylland til et globalt epicenter for forskning og innovation inden for vand og vandteknologi.
- 1.4. Grøn omstilling gennem samarbejde i vandsektoren om udvikling af nye bæredygtige vandteknologier**
Frem den grønne omstilling via øget samarbejde mellem vandteknologiske virksomheder, vandsektoren og de vandforbrugende virksomheder mhp. udvikling af nye bæredygtige løsninger inden for vandteknologi og validering.
- 1.5. Styrk iværksætterøkosystemet med en stærk inkubations- og acceleratorindsats med fokus på udvikling af vandteknologiske løsninger**
Styrk iværksætterindsatsen inden for vandteknologi, så vejen fra ide via prototype til marked forkortes og internationale iværksættere, kompetencer og kapital inden for vandområdet tiltrækkes.
- 1.6. Bedre adgang til kvalificeret arbejdskraft i den midtjyske vandsektor**
Styrk indsatsen i den nuværende Job-VEU-model med et fokus på vandteknologi og etabler et regionalt partnerskab, som skal samle de regionale arbejdsmarkedsråd, vandteknologiske virksomheder, uddannelsesinstitutioner, forsyningselskaber og aktører i erhvervsfremmesystemet for at sikre en langsigtet talentproduktion og samarbejde om udviklingen af uddannelser inden for vandteknologi samt motivere flere kvinder til at vælge en STEM-uddannelse.
- 1.7. Fokus på midtjysk fyrtårn for vandteknologi i en styrket eksportfremmeindsats**
Fokuser på et midtjysk erhvervsfyrtårn inden for vandteknologi i den eksisterende eksportindsats på vandområdet i regi af eksportstrategi for vand, der lanceres i 2. kvartal 2021 og etabler et samarbejde med Invest in Denmark, State of Green og innovationscentrene målrettet vandteknologi for at tiltrække udenlandske virksomheder og investeringer.

Anbefalinger til genstart af det midtjyske erhvervsliv

- 2.1. Fremme af midtjyske SMV'ers digitale omstilling**
Understøt de kommende europæiske digitale innovationshubs for at styrke det brede optag af digitale teknologier i SMV'erne, så en midtjysk hub afspejler regionens specialiseringer og får en lokal tilstedeværelse på tværs af regionen ved at koble lokale branchenetværk, iværksættermiljøer, forskningsinstitutioner mv.
- 2.2. Styrk midtjyske virksomheders adgang til kvalificeret arbejdskraft**
Målret kampagner for at gøre virksomhederne opmærksomme på efteruddannelse og engager virksomhederne i at tiltrække unge og særligt kvinder til at gennemføre en erhvervsfaglig uddannelse.
- 2.3. Støt det igangværende arbejde omkring levende bymidter**
Styrk midtjyske bymidter ved at understøtte igangværende indsatser såsom Partnerskab for Levende bymidter og den kommende by-indsats i regi af EU's strukturfondsprogrammer for perioden 2021-2027 for at fastholde levende bymidter.
- 2.4. Styrket indsats for den midtjyske erhvervs- og mødeturisme i lyset af COVID-19**
Styrk erhvervs- og mødeturismeindsatsen med erfaringer fra det landsdækkende projekt "Kick-start af dansk erhvervs- og mødeturisme" fx med potentielle besøgendes kendskab til destinationsområdet for at mindske usikkerheden og øge digitalisering for at videreudvikle nye formater for hybridmøder.

Nordjylland som foregangsregion for fremtidens grønne erhverv

Anbefalinger fra Vækstteam Nordjylland

Vækstteamets vision for et lokalt erhvervsfyrtårn

Nordjylland skal være en international foregangsregion for fremtidens grønne erhverv og vise verden de store klimagevinster såvel som de store vækst- og beskæftigelsesmuligheder, der kan høstes ved at videreudvikle, sammentænke, anvende og eksportere nye grønne teknologier, bl.a. ved at udnytte digitale løsninger og etablere relevant infrastruktur. Ambitionen er at fange, genbruge eller lagre CO₂ fremfor at udlede den og at producere fremtidens grønne brændstoffer og andre produkter med indfanget CO₂ og brint.

Danmark har med klimaloven sat ambitiøse mål for reduktionen af CO₂, som kræver, at bl.a. virksomheder og kommuner bakker op og går forrest i den grønne omstilling for, at målene kan indfries.

Nordjylland har en række klare komparative fordele, der gør landselen særligt velegnet til at udvikle et grønt erhvervs-eventyr med udgangspunkt i fangst, anvendelse og lagring af CO₂, og produktion af fremtidens grønne brændstoffer med indfanget CO₂ og brint lavet på grøn strøm.

Nordjylland er klar til at gå forrest i at udvikle, teste og anvende fremtidens grønne sammenhængende energi- og resourcensystemer. Den

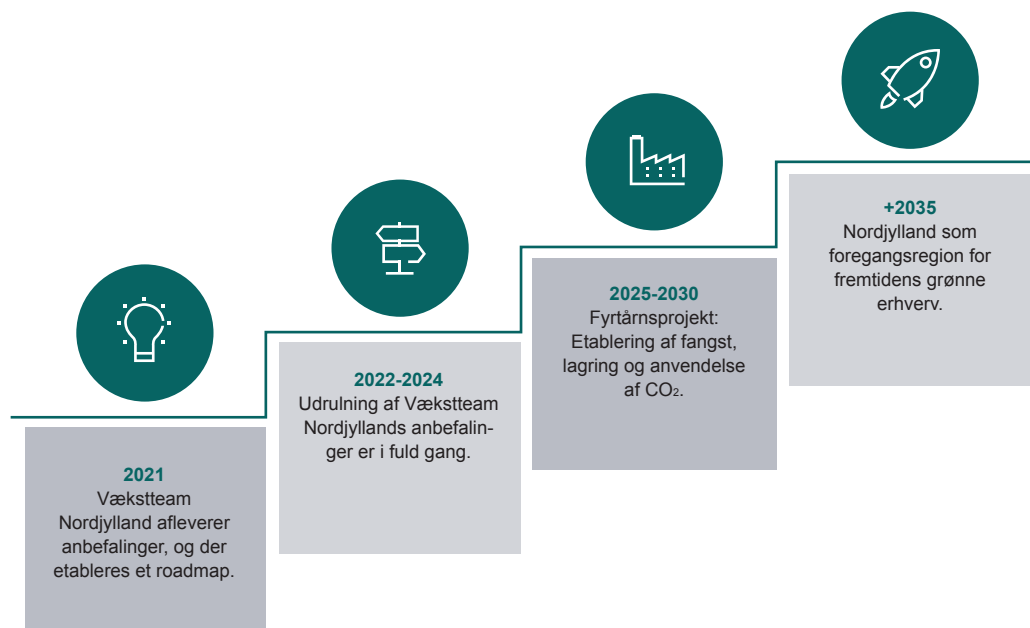
nødvendige grønne omstilling er dermed en oplagt mulighed for at genstarte og styrke udviklingen og skabe vækst og beskæftigelse i hele Nordjylland.

For at realisere visionen for Vækstteam Nordjylland er der behov for en indsats over en længere årrække, hvor de nordjyske aktører arbejder tæt sammen og bakkes op fra statslig side. Med anbefalingerne peger Vækstteam Nordjylland på, hvordan der kan tages solide skridt i retning af at realisere visionen.

Et samlet Nordjylland står klar til at løfte opgaven i samarbejde med staten.

Vejen mod et grønt erhvervs-eventyr i Nordjylland

Anbefalinger til udviklingen af et grønt nordjysk erhvervsfyrtårn

1.1. Roadmap for grøn erhvervsudvikling og grøn infrastruktur i Nordjylland

Der skal mellem de nordjyske aktører etableres et formaliseret netværk, som skal bære anbefalingerne fra vækstteamet videre, og de nordjyske aktører og staten skal udarbejde et roadmap for, hvordan vækstteamets anbefalinger kan gennemføres i praksis, herunder hvordan der i et samarbejde mellem nordjyske aktører og staten kan etableres den nødvendige grønne infrastruktur. Regeringens kommende strategier for fangst og lagring af CO₂ og for PtX skal understøtte udviklingen i Nordjylland ved at gøre det mere attraktivt at indfange, anvende og lagre CO₂ og producere grønne brændstoffer.

1.2. Fyrtårnsprojekt for demonstration af CO₂-fangst

Der skal etableres et storskala demonstrationsanlæg for fangst af CO₂ fra en større nordjysk punktkilde, som skal være udgangspunkt for udviklingen af et sammenhængende energi- og ressource-system i Nordjylland.

1.3. Yderligere undersøgelse af CO₂-lagring i Nordsøen

Der skal gennemføres yderligere analyse og kortlægning af lagringsmulighederne i undergrunden i havområdet ud for Nordjyllands kyster.

1.4. Regulatoriske udfordringer skal ryddes af vejen

Der skal gennemføres et regeltjek, som afdækker regulatoriske barrierer, der står i vejen for at udvikle fremtidens grønne erhverv inden for fangst, anvendelse og lagring af CO₂ samt PtX.

1.5. Test af grønne løsninger skal styrke nordjyske SMV'er som leverandører

Der skal gennemføres en indsats, for at nordjyske SMV'er i højere grad kan levere produkter og services til demonstrationsprojekter inden for fangst, anvendelse og lagring af CO₂ og PtX, så de rustes til at blive leverandører til fremtidens grønne erhverv.

1.6. Styrket videnovertførsel fra det nordjyske forskningsmiljø til private virksomheder

Indsatsen for at anvende viden fra forskningsmiljøerne i private virksomheder på det grønne område styrkes for at understøtte udvikling af nye nordjyske virksomheder inden for fx PtX, brint-teknologi, CO₂-fangst mv.

1.7. Flere test af grønne brændsler hos offentlige aktører

Kommunernes test af grønne løsninger i samarbejde med erhvervslivet skal styrkes, mhp. at strategiske offentlige indkøb på fx transportområdet kan understøtte grøn erhvervsudvikling i Nordjylland.

1.8. Klar til at sejle, køre og flyve på grønne brændsler

Efterspørgslen efter grønne brændsler inden for fx den maritime industri, vejtransporten og luftfarten skal styrkes ved at gøre det mere attraktivt for virksomheder at anvende grønne brændsler.

1.9. Fokus på udvikling af arbejdsstyrkens kompetencer

Der skal i regi af de relevante regionale arbejdsmarkedsråd (RAR) iværksættes de nødvendige tiltag, som kan sikre arbejdskraft til fremtidens grønne erhverv i Nordjylland. Det kan fx ske med brug af Job-VEU-modellen, hvor konkrete behov for kompetencer hos virksomhederne kan omsættes til opkvalificeringsforløb.

1.10. Danmarks forskningsmissioner skal understøtte udviklingen af fremtidens grønne erhverv i Nordjylland

De danske forsknings- og innovationsmissioner inden for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring samt PtX skal understøtte udviklingen i Nordjylland.

1.11. Brug virkemidler i EU til at fremme fangst, anvendelse og lagring af CO₂ samt PtX i Nordjylland

Danmark skal aktivt arbejde for, at anvende forskellige EU-virkemidler til at fremme CCUS og PtX i Nordjylland.

1.12. Tiltrækning af udenlandske investeringer i CCUS

Der skal iværksættes en indsats for at tiltrække udenlandske virksomheder og investeringer til Nordjylland med fokus på CCUS og PtX, og markedsføre Nordjylland internationalt som et attraktivt sted at investere på området.

Anbefalinger til genstart af Nordjylland

2.1. Fokuser på at styrke produktiviteten gennem øget anvendelse af ny teknologi i Nordjylland

Indsatsen for at øge produktiviteten i de nordjyske virksomheder skal styrkes gennem anvendelse af ny teknologi, herunder robotter mv. Indsatsen bør tilrettelægges, så den fokuserer på grøn omstilling og digital transformation som kilde til øget produktivitet.

2.2. Bring kompetencer hos højtuddannede i spil i nordjyske virksomheder

Der skal gennemføres en styrket indsats for, at personer med en videregående uddannelse ansættes i nordjyske virksomheder og bidrager til at styrke produktivitet og innovation.

2.3. Flere praktikpladser og faglærte i Nordjylland

Der skal i samarbejde med arbejdsmarkedets parter arbejdes på, at flere nordjyske virksomheder tilbyder praktikpladser i hele regionen, og der skal etableres et nordjysk grønt erhvervsuddannelsespartnerskab, der kan promovere fremtidens erhvervsuddannelser.

Sjælland og øerne som førende grøn erhvervsregion med fokus på Biosolutions og Femern Bælt-forbindelsen

Anbefalinger fra Vækstteam Sjælland og øerne

Biosolutions som styrkeposition på Sjælland og øerne

Sjælland og øerne skal være verdensledende inden for udviklingen af biosolutions, der bidrager til at løse globale og lokale klima- og miljøudfordringer og samtidig skaber vedvarende vækst, arbejdspladser og eksport på hele Sjælland og øerne.

Sjælland og øerne kan blive verdensførende inden for biosolutions og gå forrest i forhold til at skabe de optimale rammer for at udvikle, teste og opskalere nye og innovative produkter og løsninger.

Biosolutions dækker over udvikling og produktion af en lang række bioteknologiske produkter og løsninger, fx enzymer til brug i vaskepulver eller biobaseret plast. Biosolutions kan bidrage til at løse klimaudfordringer i andre sektorer, herunder produktion, landbrug og transport. Derfor er der

et stort erhvervspotentiale i at bringe biosolutions i spil til at igangsætte og accelerere den grønne omstilling - både i Danmark og i udlandet.

Branchen udspringer naturligt på Sjælland og øerne, hvor koncentrationen af bioteknologiske virksomheder bidrager til et unikt miljø med viden og kompetencer, der kan bygges videre på. Et fyrtårnsprojekt inden for biosolutions kan dermed blive en markant styrkeposition, der vil generere grøn vækst, arbejdspladser og eksport på Sjælland og øerne.

Femern Bælt-forbindelsen som game changer for erhvervs-udviklingen på Sjælland og øerne

Femern Bælt-forbindelsen skal skabe vedvarende vækst, arbejdspladser og eksport på Sjælland og øerne ved at øge attraktiviteten for erhvervsliv og turisme. Samtidig skal viden fra byggeriet fremme, at virksomheder på Sjælland og øerne bliver førende i Europa inden for udviklingen af grønt byggeri i forbindelse med store infrastrukturprojekter.

Sjælland og øerne kan blive førende inden for infrastrukturprojekter og grønt byggeri. Med byggeriet af Femern Bælt-forbindelsen kan virksomheder og videninstitutioner på Sjælland og øerne forankre og videreudvikle viden om grønne løsninger til brug for fremtidens store infrastrukturprojekter og bredt i andre brancher.

På Sjælland og øerne skal man derudover gribe de muligheder, Femern Bælt-forbindelsen skaber, så regionen bliver mere attraktiv for virksom-

hedsetableringer, øger eksporten, øger antallet af turister og skaber et mere integreret arbejdsmarked på tværs af den dansk-tyske grænse.

Vækstteamet har formuleret 10 anbefalinger, der understøtter de store potentialer, der er på Sjælland og øerne. For at realisere visionerne for de to fyrtårne er der behov for at de sjællandske aktører arbejder tæt sammen, og at der bakkes op fra national side.

Anbefalinger fra Vækstteam Sjælland og øerne

Anbefalinger der skal gøre Sjælland og øerne verdensførende inden for udviklingen af nye innovative biosolutions

- 1.1. Etablér opskalings- og demonstrationsfaciliteter**
Investér i opbygning af en eller flere åbne og fleksible opskalings- og demonstrationsfaciliteter, der kan anvendes til pilot-produktion i stor skala af nye biobaserede produkter.
- 1.2. Kortere time-to-market – opret én indgang til test og godkendelse**
Opret én digital offentlig indgang, hvor biosolutions-virksomheder tilbydes hjælp til spørgsmål vedr. lovgivning eller ansøgninger til EU-godkendelse.

Investér i nye testfaciliteter såsom fx laboratorier, væksthuse og marker på Sjælland og øerne.

Etabler "fast track" ordninger på områder, hvor udvikling og lancering af innovative løsninger kræver godkendelser eller dispensationer samt igangsæt en indsats for modernisering af europæisk lovgivning.
- 1.3. Styrk innovation og iværksætter-økosystemet inden for biosolutions**
Styrk samarbejdet imellem virksomheder og med videninstitutioner på Sjælland og øerne for at få forskningsgenereret viden ud i virksomhederne.

Udpeg biosolutions som en ny grøn forskningsmission under regeringens grønne forskningsindsats.
- 1.4. Skab bedre adgang til kvalificeret arbejdskraft**
Styrk uddannelses- og videnmiljøer med relevans for biosolutions på Sjælland og øerne, og knyt partnerskaber mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder, der kan samarbejde om udviklingen af relevante uddannelser og efteruddannelser.

Øg optaget på diplomingeniøruddannelserne på Sjælland og øerne inden for bioteknologi og maskinteknologi.

Tiltræk efterspurgt dansk og udenlandsk arbejdskraft og studerende til Sjælland og øerne.
- 1.5. Styrk eksportmuligheder**
Gennemfør en markedsføringsindsats af biosolutions-branchen ift. at øge kendskabet hertil og dermed øge eksporten af danske biosolutions på længere sigt.
- 1.6. Skab bedre adgang til kapital**
Udvid Vækstfondens mandat så fonden kan investere længere oppe i markedet, hvor virksomhederne har nået accelerationsfasen.

Anbefalinger der skal gøre Femern Bælt-forbindelsen til game changer for erhvervsudviklingen på Sjælland og øerne

- 2.1. Etablér viden- og læringscenter - Europæisk center for megainfrastruktur-projekter og grønt byggeri**
Investér i opbygningen af et fysisk videns- og læringscenter mhp. at opbygge, forankre og videreudvikle viden opnået gennem tunnelbyggeriet.

Understøt blivende faciliteter særligt ift. tunnelement-fabrikken i Rødby, hvis der er behov for det.
- 2.2. Skab bedre adgang til kvalificeret arbejdskraft**
Opkvalificer ledere og medarbejdere så de har de fornødne certificeringer og kompetencer til fortsat at indgå som underleverandører i anlægsfasen.

Tiltræk kvalificeret dansk og udenlandsk arbejdskraft inden for de fagområder, hvor der ikke er et tilstrækkeligt udbud lokalt

Udbyd digitale arbejdsmarkedsuddannelser til udenlandsk tilflyttende faglært arbejdskraft.
- 2.3. Skab bedre rammer for virksomheds-etablering og internationalisering**
Investér i gode vilkår for bl.a. transport- og logistikbranchen mhp. at tiltrække virksomheder tæt ved det veludbyggede transportnet.

Igangsæt indsats for tysk sprog- og kulturforståelse i SMV'erne.

Øg integrationen af de dansk-tyske arbejdsmarkeder for at skabe et mere mobilt arbejdsmarked med øget pendling på tværs af grænsen.
- 2.4. Skab attraktive turismeprodukter**
Understøt initiativerne i "Udviklingsplan for Sjælland og øerne" vedrørende udviklingen af eftertragtede turismeattraktioner af høj kvalitet.

På sigt undersøg potentialet i fx en fælles dansk-tysk markedsføring af regionens turistprodukter.

Syddjylland som grøn energimetropol

Anbefalinger fra Vækstteam Sydjylland

Vækstteamets vision for et lokalt erhvervsfyrtårn

Syddjylland skal være en international, grøn energimetropol. Det skal ske ved at etablere et erhvervsfyrtårn, der bl.a. fastholder og udbygger landsdelens eksisterende styrkepositioner inden for grøn energi med det formål at udvikle, teste og demonstrere fremtidens grønne teknologier og sektorkoblingsløsninger, herunder ift. Power-to-X og integrerede energisystemer.

Danmark har med beslutningen om opførelsen af de kommende havvindmølleparker ved den jyske vestkyst, etablering af en energiø i Nordsøen og beslutningen om at indføre en 2050-slutdato for alle olie- og gasaktiviteter i den danske del af Nordsøen for alvor iscenesat Syddjylland som hovedaktør for massive investeringer i den grønne omstilling. De kommende investeringer i energiinfrastrukturen indebærer, at produktionen af vedvarende energi mangedobles.

Syddjylland har dermed et stærkt udgangspunkt for at stå i spidsen for omfattende sektorkoblingsløsninger og derved skabe vækst og arbejdspladser i hele landsdelen. Derfor ønsker Vækstteam Sydjylland at fastholde og udbygge værdikæden inden for havvindmølleindustrien samt etablere et fyrtårnsprojekt med fokus på udviklingen af nye grønne teknologier. Centeret skal tage afsæt i landsdelens eksisterende styrkepositioner inden for grøn energi og facilitere en omfattende sektorkobling, hvor vedvarende energi udnyttes til produktion af fx PtX-produkter og fjernvarme.

Et sydjysk fyrtårn inden for grøn energi og sektorkobling

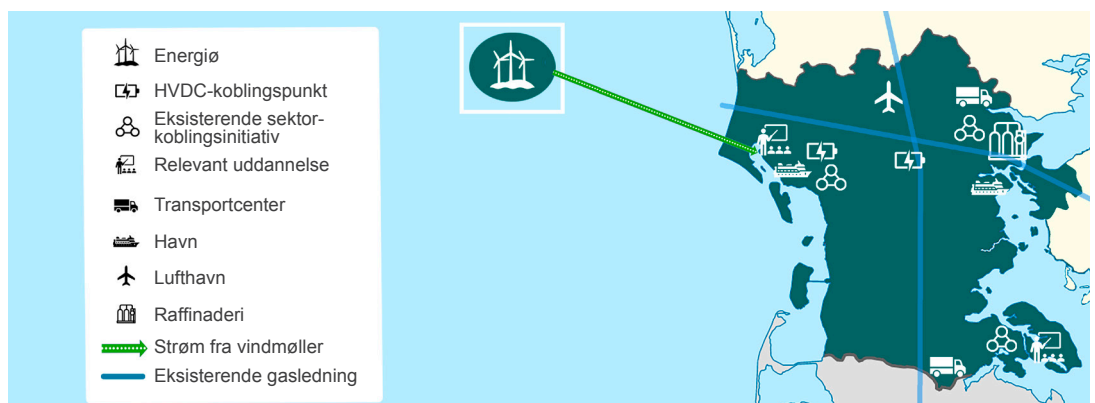

Vækstteamet har formuleret seks anbefalinger, der skal realisere fyrtårnsprojektet. Anbefalingerne er udarbejdet i tæt samarbejde med relevante aktører på området og er inddelt i følgende tre hovedspor:

1. Opbygning, demonstration og test af integrerede energiløsninger, digitaliserede energisystemer og styring af disse
2. Opbygning af infrastruktur og PtX-knudepunkter
3. Kommende energiø- og havvindprojekter i Nordsøen

Udvalgte Nuværende Styrkepositioner

Anbefalinger til udviklingen af et sydjysk erhvervsfyrtårn inden for grøn energi og sektorkobling

1. Etablering af et nationalt center for grøn energi og sektorkobling i Sydjylland

Centeret skal stå i spidsen for ambitiøse innovationsprojekter og forankres i et eller flere universiteter. Det skal endvidere bidrage til modningen og kommercialiseringen af nye teknologier i et grønt og integreret energisystem.

2. Opbygning af faciliteter til test og demonstration af integrerede og digitaliserede energisystemer

Der skal testes og udvikles løsninger, som sikrer den optimale kobling af energi-, fjernvarme- og transportsektoren samt understøtte smart lagring af energi, herunder PtX.

- 2.1. **Innovationsforløb med fokus på transport- og logistikbranche**
Forløbene skal fokusere på sektorkoblingsløsninger, herunder nyttiggørelse af PtX-produkter i Sydjyllands transport- og logistikbranche.

3. Opbygning af infrastruktur og PtX-knudepunkter for at gøre Sydjylland til frontløber i udviklingen af PtX-løsninger

Der skal fx i regi af den kommende PtX-strategi udarbejdes samlet plan for, hvordan distribution af PtX-produkter kan understøttes infrastrukturelt.

- 3.1. **Ilandføring af strøm i Sydjylland**
Ilandføring af kabler fra energiøen i Nordsøen skal ske i Sydjylland.
- 3.2. **Eftersyn af el-tariffer**
Der skal gennemføres et eftersyn af incitamentsstrukturen for investeringer i PtX-anlæg og energikonvertering.
- 3.3. **Frisættelse af forbrugsdata**
Forbrugsdata i realtid skal gøres tilgængelige til gavn for både forbrugere, virksomheder og energiproducenter.
- 3.4. **Øget eksport af sektorkoblingsløsninger**
Der skal i gang sættes eksportfremmende initiativer af fremtidige sektorkoblingsløsninger.

4. Styrkelse af Sydjyllands position som center for havvindmølleindustrien

Rammevilkårene for havvindmøllebranchen skal efterses mhp. at identificere konkrete tiltag, der kan understøtte den danske havvindmøllebranche.

- 4.1. **Afklaring af mulighederne for det lokale erhvervsliv ifm. opførelsen af energiøen i Nordsøen**
Relevante erhvervsorganisationer skal hjælpe lokale virksomheder med at indgå i de konsortier, som byder på udbud ifm. opførelsen af energiøen i Nordsøen.
- 4.2. **Undersøgelse af samlede CO₂-lagringsmuligheder i Nordsøen**
Der skal fx i regi af den kommende CCS-strategi igangsættes en undersøgelse af de samlede CO₂-lagringsmuligheder på land, kystnært og til vands i Nordsøen.

- 4.3. **Udgravning af sejlrenden ved Esbjerg Havn**

Udgravningen skal undersøges fx i et privat konsortium og med finansiering af de afsatte midler fra Nordsøaftalen i 2020.

5. Kvalificeret arbejdskraft til den grønne omstilling

Der skal nedsættes et sydjysk partnerskab, som skal arbejde med at tiltrække og fastholde arbejdsstyrken i de grønne brancher i Sydjylland.

- 5.1. **Øget optag på de lange videregående uddannelser**
Der igangsættes tiltag særlig målrettet uddannelser med fokus på grøn omstilling og digitalisering, herunder tekniske og naturvidenskabelige uddannelser.
- 5.2. **Attraktive erhvervsuddannelser**
Der skal igangsættes indsats, som skal medvirke til at øge søgningen på erhvervsuddannelserne samt forpligtigende samarbejder med det lokale erhvervsliv om at skabe flere praktikpladser.
- 5.3. **Opkvalificering af arbejdsstyrken og omskoling af medarbejdere fra fx olie- og gasbranchen**
Opkvalificeringen skal bl.a. tilføre arbejdsstyrken de kompetencer, som er en forudsætning for etablering, drift og servicering af storskala PtX-anlæg.
- 5.4. **Målrettet tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft fra udlandet til de grønne vækstbrancher**
Indsatsen skal koordineres med eksisterende initiativer og kan med fordel bygge videre på "Talent til Danmark" og "Work Live Stay" der har en stærk lokal forankring.

Anbefalinger til genstart af Sydjylland

6. Genstart af erhvervslivet efter COVID-19

Vækstteamet har tre tiltag, der kan bidrage til dette:

- 6.1. **Øget produktivitet i sydjyske SMV'er i fremstillingserhvervene**
Der afsættes midler til medfinansiering af aktiviteter, som kan øge SMV'ernes produktivitet.
- 6.2. **Øget indsats for at få flere SMV'er til at eksportere**
Styrkelse af igangværende initiativer til eksportfremme i landsdelen
- 6.3. **Flere udenlandske investeringer i de sydjyske virksomheder**
Etablering af et samarbejde mellem lokale aktører mhp. at tiltrække flere udenlandske investeringer til Sydjylland inden for energibranchen.